

K O N I N K L I J K E N E D E R L A N D S E
A K A D E M I E V A N W E T E N S C H A P P E N

Dr. A.H. Heinekenprijs voor de Historische Wetenschap 2010 voor Professor Rosamond McKitterick, University of Cambridge, Engeland

Koninklijke Hoogheid, leden van het bestuur van de Dr. H.P. Heineken Foundation en de Stichting Alfred Heineken Fondsen, en in het bijzonder haar voorzitter mevr. De Carvalho, geachte laureaten en andere aanwezigen.

Professor McKitterick,

Het is met enige spijt dat ik het gesproken woord moet gebruiken om een eminent geleerde toe te spreken die zoveel heeft betekend voor het geschreven woord, met name in de vroege Middeleeuwen. Gelukkig wordt de Nederlandse vertaling van wat ik u vertel achter mij geprojecteerd, zodat het geschreven woord tijdens deze ceremonie toch nog in enige vorm aanwezig is.

Het was een algemene opvatting onder historici dat ideeën en opvattingen vóór de 11e eeuw in Noordwest-Europa *mondeling* werden overgedragen. Men dacht dat er in die tijd slechts een zeer beperkt aantal mensen kon lezen en schrijven. De hele periode vóór 1100 werd beschouwd als één groot stammenverband, zonder belangrijke bevolkingscentra. Geletterdheid was vrijwel alleen te vinden in kleine kloosters. Professor McKitterick betoogde echter dat geletterdheid al in de Karolingische tijd ongeveer rond 800 een belangrijke rol begon te spelen in de gemeenschappen van Noordwest-Europa. Zij toonde dit aan in haar baanbrekende onderzoek *The Carolingians and the Written Word* (1989). In dit onderzoek combineerde zij een nauwgezette analyse van manuscripten met een brede historische visie. Zij heeft op plausibele wijze betoogd dat geletterdheid rond 800 al een algemeen verspreid fenomeen was. Vorsten vaardigden schriftelijke bevelen uit, edellieden schonken bibliotheken aan kloosters en voormalige slaven kregen een schriftelijk bewijsstuk mee dat zij nu voortaan vrij man of vrouw waren.

In haar recentere boeken heeft professor McKitterick een groot aantal andere aspecten van de Karolingische tijd uitgewerkt. In *Perceptions of the Past in the Early Middle Ages* (2006) heeft zij uitgezocht wat de Franken wisten over historische teksten. Zij werkte daarin uit hoe zij hun eigen verleden reconstrueerden en er op basis van deze geschriften tegenaan keken. Haar onderzoek culmineerde in het magistrale *Charlemagne*, dat als ondertitel *The Formation of a European Identity* meekreeg. Dit werk werd twee jaar geleden gepubliceerd. Op basis van een beperkt aantal zeer uiteenlopende bronnen wist zij een indrukwekkend narratief beeld van de Karolingische periode te construeren. Het boek is geenszins een obligate flirt met de huidige Europese identiteit en het Europese eenwordingsproces.

In haar werk heeft Professor McKitterick een nieuw en zeer overtuigend beeld geschetst van de vroege Middeleeuwen in het algemeen en de wereld van Karel de Grote in het bijzonder. Maar het is niet alleen op grond van haar baanbrekende werk dat de jury haar wil lauweren. Professor McKitterick heeft een indrukwekkende carrière achter de rug, die begon met een studie aan de University of Western Australia in Perth. Vervolgens ging zij naar Cambridge, waar zij promoveerde en een aanstelling kreeg, eerst als docent, later als hoogleraar in de middeleeuwse

geschiedenis. Ook begeleidt zij vele jonge mediëvisten, van wie velen na hun afstuderen op hun beurt weer terechtkomen op academische posities in de hele wereld, als leden van de beroemde 'McKitterick-school'.

De jury is van mening dat de naam van professor Rosamond McKitterick het verdient om in één adem te worden genoemd met mensen als Jacques Le Goff, Joel Mokyr en Jonathan Israel, eerdere winnaars van de Heinekenprijs voor de Historische Wetenschap. En de jury twijfelt er niet aan dat haar toekomstige onderzoek nieuwe baanbrekende inzichten zal opleveren in de vroege Middeleeuwen, de periode waarin diverse aspecten zijn geworteld die een grote rol spelen in het huidige Europa.